

MECCANİ LEYLİ TALEBENİN MECBURİ HİZMETLERİNE DAİR 1/211 NUMARALI KANUN LÂ-
YİHASI VE MAARİF ENCÜMENİ MAZBATASI

Türkiye Cumhuriyeti
Başvekâlet 26 Nisan 1928
Muamelât Müdüriyeti
Adet : 6/1871

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Meccanî leyli talebenin mecburi hizmetlerine ait olup Maarif Vekâleti Celilesince tanzim edilen ve İcra Vekilleri Heyetinin 22 Nisan 1928 tarihli içtimaında tezekkür ve Meclisi Âliye arzı tasvip olunan kanun lâyihasıyla esbabı mucibe mazbatasının musaddak sureti leffen takdim olunmuştur.

Muktezasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica eylerim efendim.

Başvekil
İsmet

Meccanî Leyli Talebe Mükellefiyetlerine Dair Kanunun Esbabı Mucibesi

Devlet müessesatında Devlet hesabına iskân ve iaşe edilen her talebenin devletten gördüğü yardıma mukabil bir vazife ifasına mecbur olması sarih ve adil bir esastır. Nitekim şimdiye kadar askeri ve mülki bilumum devlet müessesatında devlet parasıyla tahsil edenler umumiyet itibariyle ve mesleklerinin icabı ve hile muayyen mükellefiyetlere tabi tutulmuş ve tutulmaktadırlar. Bütün müessesat bu kaideyi umumiyet haline tebean mensuplarına mükellefiyet tahmil ettiği halde her nasılsa sivil lise ve orta mekteplerimizde meccanî, leyli olarak tahsil edenlere hiç bir mükellefiyet vaz edilmemişti. Raptentakdim kılınan kanun lâyihası ile bu mükellefiyet vaz edilmektedir. Kanun lâyihasının tanzim ve tertibinde ve bilhassa mükellefiyetin müddeti hususunda şimdiye kadar kabul ve mevkii meriyete vaz olunan kavanin ve nizamata nazarı itibare alınmıştır.

Bundan başka halen meccanî, leyli olarak bu müessesatta bulunan talebe için de bir muvakkat madde konularak kanunun esası makabline teşmil edilmemiş ve çocuk velilerinin mükellefiyeti kabul veya leyli meccanilikten feragat edebilmek hakları da kabul edilmiştir.

Türkiye
Büyük Millet Meclisi 29 Nisan 1928
Maarif Encümeni
Karar No: 12
Esas No : 1/211

Maarif Encümeni Mazbatası
Riyaseti Celileye

Lise ve orta mekteplerde meccanî ve leyli olarak tahsil eden talebenin mecburi hizmete tabi tutulmasına dair olarak Hükümetçe teklif edilen Kanun Lâyihası ile esbabı mucibesi Maarif Vekâleti Milli Talim ve Terbiye Dairesi Reisi de hazır bulunduğu halde encümenimizce mütalâa ve tetkik olundu :

Teklif heyeti umumiyesi itibariyle varit ve muhik görülerek tasvip edilmiştir. Ancak hem orta tahsilini, hem de yüksek tahsilini Devlet yardımı ile ifa eden gençlerin tabi olacakları mükellefiyet seneleri bazı ahvalde on veya on iki seneyi tecavüz edebileceğinden, birinci maddeye bu takdirlerde mükellefiyet miktarını tahdit eden iki fıkranın ilâvesi münasip görülmüş ve ikinci maddeye de ilk mekteplerde muallimlik etmek veya orta mekteplerde lisan tedris eylemek mükellefiyetinde bulunanlara tazminat hükmünün şamil olduğunu mutazammın bir fıkranın ilâvesi tensip ve aynı maddedeki faiz mecburiyeti tayyedilmiştir. İşbu ilâve ve tadillerin ipkasında maarif mümessili ile de mutabık kalmıştır. Diğer maddeler aynen kabul edilerek Heyeti Umumiyeye arzına karar verilmiştir.

Maarif Encümeni Reisi Mazbata Muharriri
İstanbul

Doktor Nurettin Ali
Kâtip

İbrahim Alâattin
Aza

Afyonkarahisar
İzzet Ulvi

Maddeler çok uzundur, bunun
içinden birkaç madde çıkabilir.

İsmail Hakkı

Aza

Aza

Sivas

Refet

Necmettin

Aza

Aza

Çankırı

Kocaeli

Talât

Kılınçoğlu Hakkı

Aza

Ordu

Hamdi

Hükümetin Teklifi

Meccani Leyli Talebenin Mecburi Hizmetlerine Ait Kanun Lâyihası

Birinci Madde — Bilûmum lise ve orta mekteplerde meccani leyli olarak tahsil eden ve 915 numaralı Kanun mucibince bundan sonra mekteplere meccani leyli olarak kabul edilecek olan talebeden lise tahsilini ikmal edenler memleket dahil ve haricinde istedikleri meslekte yüksek tahsillerini ikmal edebilirler. Yüksek tahsillerini bitirdikleri tarihten itibaren meccani tahsil müddetleri kadar devlet müesseselerinde ihtisasları dahilinde ve vekâletlerce teklif edilen mahallerde hizmet etmekle mükelleftirler.

Yüksek tahsile devam etmezlerse açılacak ilk muallimlik kursunu bitirerek meccani tahsil müddetleri kadar ilk tedrisat müesseselerinde muallimlik edeceklerdir. Galtasaray Lisesinden mezun olanlar Maarif Vekâletince açılacak bir muallimlik kursunu ikmal ederek orta mekteplerde meccani tahsil müddetleri kadar ecnebi lisanı muallimliği yapacaklardır. Bu kursta muvaffak olamayanlar ilk muallimlik kursunu takibecek ve ilk mektep muallimi olacaklardır.

İkinci Madde — Yüksek tahsillerini ikmal ettikten sonra ihtisaslarına göre vekâletlerce tayin olunacakları vazifeleri kabul etmedikleri veya kabulden sonra kendi istekleriyle bu vazifelerden ayrıldıkları takdirde lise tahsili gördükleri mekteplerin tahsil senelerindeki ücretler yekûnunu aşlının faizi ile tediyeye mecburdurlar. Bu meblağ kendilerinden veya kefillerinden Tahsili Emval Kanununa tevfikan tahsil olunur. Bu gibi mektep mezunları borçlarını tamamen ödemedikçe devlet daireleriyle hususi müesseselerin hiç birinde kullanılamazlar. Mecburi vazifeden kaçan mezunları resmen vukubulacak ihtarına rağmen istihdam eden hususi müessesat bu tazminatı üzerlerine almış sayılırlar.

Üçüncü Madde — Meccani leyli talebeden olup aşağıdaki sebeplerden dolayı tardedilenler, veyahut istekleriyle terki tahsil edenler tazminata tabidirler.

A) Üst üste iki sene mücbir bir sebebe müstenit olmaksızın sülûsan müddet devam etmediği için imtihanlara kabul edilmiyerek ipka olunmak ve bu yüzden mektepten çıkarılmak.

B) Ahlâki ve inzibati bir cürümden dolayı inzibat meclisi kararına müstenit olarak ihracı kati cezası ile mektepten çıkarılmak.

C) Meşru bir mazerete müstenit olmaksızın kendiliğinden tahsili terkederek mektepten ayrılmak.

Dördüncü Madde — Leyli, meccani talebe birinci, ikinci ve üçüncü maddelerde yazılan hususâtı muh-

tevi bir taahhütnameyi peder veya velileriyle müştereken ve kimsesiz oldukları takdirde şahsen vermedikçe mekteplere kayıt ve kabul olunamazlar.

Muvakkat Madde — Lise ve orta mekteplerde eleven tahsil eden meccani leyli talebe işbu kanunun mektebe ve velilerine tebliğinden itibaren mecburi hizmete tabidirler.

Bunlardan arzu edenler kanunun tarihi tebliğinden itibaren bir ay zarfında leyli meccanilik hukukunu terk ettiklerini bir istida ile mektebe bildirmeye mecburdurlar. Bu müddet zarfında meccanilik haklarını terk ettiklerini tahriren mektebe bildirmeyenler meccaniliğin icabettiği mecburiyetleri kabul eylemiş addolunarak bu kanunun vaz ettiği bütün mükellefiyetlere tabi olacaklardır.

Beşinci Madde — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

Altıncı Madde — Bu kanunun ahkâmını icraya Maarif Vekili memurdur.

27 Nisan 1928

Başvekil
İsmet

Adliye Vekili
Mahmut Esat

Müdafaai Milliye Vekili
Mustafa Abdülhalik

Dahiliye Vekili
Şükrü Kaya

Hariciye Vekili
Doktor Tevfik Rüştü

Maliye Vekili
Saraçoğlu Şükrü

Maarif Vekili
Mustafa Necati

Nafia Vekili
Behiç

İktisat Vekili
Mustafa Rahmi

Sihhiye ve Muaveneti İçtimaiye
Vekili
Doktor Refik

Maarif Encümeni tarafından yapılan tadilat

Birinci Madde — Bilumum lise ve orta mekteplerde meccani ve leyli olarak tahsil eden ve 915 numaralı Kanun mucibince bundan sonra mekteplere meccani leyli olarak kabul edilecek olan talebeden lise tahsilini ikmal edenler memleket dahil ve haricinde istedikleri meslekte yüksek tahsillerini ikmal edebilirler. Yüksek tahsillerini bitirdikleri tarihten itibaren devlet müesseselerinde ihtisasları dahilinde vekâletlerce teklif edilen mahallerde hizmet etmekle mükelleftirler. Bu mükellefiyetin müddeti şu suretle tayin olunur: Eğer yüksek tahsil esasen mecburi hizmet için muayyen bir müddetle mükellefiyet tahmil eden bir müessesede cereyan etmiş ise mecburi hizmet o müd-

deti tecavüz etmez. Eğer yüksek tahsil böyle bir mükellefiyet tahmil etmeyen bir müessesede yapılmış ise mecburi hizmet lise ve orta mektepte meccani ve leyli olarak geçen tahsil müddetinin nisfı kadar olur. Yüksek tahsile devam etmezlerse açılacak ilk muallimlik kursunu bitirerek meccani tahsil müddetleri kadar ilk tedrisat müesseselerinde muallimlik edeceklerdir. Galatasaray Lisesinden mezun olanlar Maarif Vekâletince açılacak bir muallimlik kursunu ikmal ederek orta mekteplerde meccani tahsil müddetleri kadar ecnebi lisanı muallimliği yapacaklardır. Bu kursta muvaffak olamayanlar ilk muallimlik kursunu takibedecek ve ilk mektep muallimi olacaklardır.

İkinci Madde — Yüksek tahsillerini ikmal ettikten sonra ihtisaslarına göre vekâletlerce tayin oluncakları vazifeleri kabul etmedikleri veya kabulden sonra kendi istekleriyle bu vazifelerden ayrıldıkları

takdirde lise tahsilini gördükleri mekteplerin tahsil senelerindeki ücretler yekûnunu tediye mecburdurlar.

İşbu tazminat birinci madde mucibince ilk mekteplerde muallimlik etmek ve orta mekteplerde lisan tedris eylemek mükellefiyetinde bulunanlara da şamdır.

Bu meblâğ kendilerinden veya kefillerinden Tahsili Emval Kanununa tevfikân tahsil olunur. Bu gibi mektep mezunları borçlarını tamamen ödemedikçe devlet daireleriyle hususi müesseselerin hiç birisinde kullanılamazlar. Mecburi vazifeden kaçan mezunları resmen vukubulacak ihtara rağmen istihdam eden hususi müessesat bu tazminatı üzerlerine almış sayılırlar.

Üçüncü ve dördüncü maddelerle muvakkat madde ve beşinci ve altıncı maddeler aynen.